

Національний університет
водного господарства
та природокористування

**Міністерство освіти та науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування**

Кафедра економіки підприємства

06-01-77

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для самостійного вивчення дисципліни
«Економіка природокористування»
студентами напряму підготовки
**6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та
збалансоване природокористування»**
денної та заочної форм навчання

**Рекомендовано методичною комісією за
напрямом підготовки 6.040106 «Екологія,
охорона навколишнього середовища та
збалансоване природокористування»**

Протокол №3 від 25 жовтня 2013 р.

Рівне – 2013

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни «Економіка природокористування» студентами напряму підготовки 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» денної та заочної форм навчання / В.М. Гус, С.А. Якимчук – Рівне: НУВГП, 2013 – 21с.

Упорядники: Гус В.М., к.т.н., доцент кафедри економіки підприємства
Якимчук С.А., аспірант кафедри економіки підприємства

Відповідальний за випуск: Кушнір Н.Б., к.е.н., професор, завідувач кафедри економіки підприємства

Національний університет
водного господарства
та природокористування

© В.М. Гус,
С.А. Якимчук, 2013
© НУВГП, 2013

Зміст

Вступ	4
Мета та завдання навчальної дисципліни	5
Загальні методичні рекомендації щодо виконання самостійної роботи з дисципліни	6
Порядок оформлення та подання звіту про самостійну роботу	8
Тематичний план підготовки до лекційних занять	10
Структура навчальної дисципліни	14
Теми та питання для самостійної роботи студентів	15
Тестові завдання для перевірки знань	18
Рекомендована література	20

Вступ

Нині зміни в середовищі проживання людини стають настільки глобальними, що на перший план висувається необхідність регулювання людської діяльності з урахуванням можливостей природних ресурсів.

Сучасний етап природокористування являє собою такий стан взаємодії людини і природи, коли деградація навколишнього середовища справляє дедалі зростаючий вплив на умови життя людей, їх здоров'я, відпочинок, естетичне виховання. Безконтрольне з боку суспільства природокористування стає причиною збідніння природних багатств, різкого скорочення потенційних можливостей відшкодування збитків, завданих природному середовищу. Різке загострення екологічної ситуації продемонструвало неспроможність традиційного механізму природокористування вирішити проблему охорони природи, з'явилась необхідність у зміні взаємовідносин суспільства і природи. Це спонукає до пошуків нових форм природокористування.

Забезпечення раціонального природокористування в умовах інтенсифікації виробництва вимагає ретельної розробки наукових рекомендацій щодо сучасного стану взаємодії суспільства і природи, які б характеризували інтенсивність наростання антропогенного впливу на природні системи; поліпшення природокористування на основі активізації людського фактора, підвищення відповідальності на всіх рівнях за бережне використання природних ресурсів, удосконалення управління природокористуванням, інтенсифікацію виробництва і раціоналізацію природокористування.

Мета даних методичних вказівок заключається у тому, щоб допомогти студентам у вивченні дисципліни, сприяти кращому засвоєнню теоретичних положень та соціально-економічних аспектів природокористування.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Економіка природокористування» є формування у студентів системи знань щодо теорії, методів та форм управління екологічною діяльністю, екологізацією відтворювальних процесів (виробництва) на різних ієрархічних рівнях народногосподарської діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Економіка природокористування» є:

- вивчення та засвоєння соціально-економічних принципів раціонального природокористування на регіональному та національному рівнях, адекватних ринковому механізму;

- вивчення механізму управління процесами природокористування та охорони навколишнього середовища, особливостей використання адміністративних, правових, економічних та мотиваційних інструментів регулювання природокористування та ресурсозбереження;

- вивчення теоретичних та методичних підходів до визначення ефективності природоохоронних заходів;

- висвітлення загальних економічних, теоретичних і практичних проблем природокористування і реальних можливостей їх вирішення з використанням сучасного економічного інструментарію;

- вивчення зарубіжного досвіду вирішення проблем природокористування та ресурсозбереження;

- сприяння подоланню стереотипу технократичного мислення в питаннях охорони довкілля і формування сучасного екологічного світогляду з метою вироблення активної конструктивної позиції і почуття громадської відповідальності індивіду за екологічну безпеку теперішнього і майбутніх поколінь людей.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є система організаційно-економічних відносин, що складаються між господарюючими суб'єктами, державними органами в процесі управління екологічною діяльністю, екологізацією виробництва на різних ієрархічних рівнях народногосподарської діяльності.

Навчальна дисципліна «Економіка природокористування» тісно пов'язана з такими дисциплінами як: загальна екологія (та неоекологія), моніторинг довкілля, моделювання та прогнозування стану довкілля, нормування антропогенного навантаження на

навколишнє середовище, екологічна безпека, екологічна експертиза, природоохоронне законодавство та екологічне право, організація та управління в природоохоронній діяльності.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми (відповідно до переліку сформованих компетенцій) студенти повинні:

знати:

- основні принципи та методи економіки природокористування;
- сучасні концепції природокористування (в т.ч. екологічно збалансованого розвитку);
- особливості функціонування господарського (фінансово-економічного) механізму управління природокористування в умовах сталого розвитку;

вміти:

- використовувати методичні підходи до економічної оцінки природних ресурсів та розрахунку економічного збитку від антропогенної діяльності;
- визначати економічну ефективність природоохоронної діяльності;
- застосовувати на практиці економічні методи та фінансово-економічні інструменти охорони навколишнього середовища та раціонального використання природних ресурсів;
- здійснювати свою професійну діяльність у відповідності до принципів сталого розвитку.

Загальні методичні рекомендації щодо виконання самостійної роботи з дисципліни

Відповідно до Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах самостійна робота студента (СРС) є одним з основних засобів оволодіння навчальним матеріалом.

Мета самостійної роботи студента - формування самостійності як риси і засвоєння знань, умінь, навичок.

Європейська кредитно-трансферна система передбачає певну трансформацію методології процесу навчання студентів, яка пов'язана з усе більшим поширенням індивідуально-диференційованої та особистісно-орієнтованої форми організації навчального процесу.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять та

індивідуальної і самостійної роботи становить:

для денної форми - 42 % до 58 %;

для заочної форми – 11% до 89% від загальної кількості годин.

Самостійна робота студентів передбачає закріплення і додаткове вивчення матеріалів курсу «Економіка природокористування» у відповідності з тематикою, представленою в тематичному плані по курсу.

Під час самостійної роботи студенти поглиблюють отримані знання шляхом опрацювання відповідної літератури та конспекту лекцій, готуються до практичних занять, контрольних робіт (модулів).

До основних форм СРС даної дисципліни відносяться:

- а) опрацювання лекційного матеріалу;
- б) опрацювання навчальної, навчально-методичної та монографічної літератури, періодичних видань;
- в) підготовка до практичних занять;
- г) підготовка до контрольних робіт;
- е) підготовка до підсумкового контролю знань.

Систематичне опрацювання лекційного матеріалу має важливе значення для його засвоєння. Рекомендується студенту переглянути свої записи у той день, коли читалася лекція. При цьому слід перевірити повноту і правильність запису, доповнити пропущені, дописати незакінчені фрази, домалювати схеми тощо. На даному етапі варто розібратися в сутності кожного поняття, визначення і положення, домогтися розуміння логічного змісту формулювань. Після такого опрацювання слід зіставити матеріал лекції з програмою дисципліни і за допомогою рекомендованої літератури доповнити конспект матеріалом, який не розглядалося на лекції. На заключному етапі рекомендується сформулювати і записати резюме (висновок) до матеріалу лекції. При нерозумінні окремих питань студенту слід звернутися за консультацією до викладача.

Зазвичай, матеріал попередньої лекції до наступної може стати забутиим. Тому студенту напередодні лекції слід переглянути конспект попередньої лекції. Інакше студент ризикує не зрозуміти лектора і втратити зв'язок між викладеним раніше матеріалом і новим.

Робота студента над конспектом лекцій повинна проводитися в напрямку вдосконалення самого конспекту, в напрямку засвоєння матеріалу; в напрямку подальшого розширення і поглиблення питань, які розглядалися на лекції.

При підготовці до практичних занять студенту необхідно напередодні ознайомитися з планом відповідного заняття і теоретичними положеннями з рекомендованої літератури і конспекту лекцій.

Підготовка до підсумкового контролю знань здійснюється протягом усього семестру шляхом опрацювання програмного матеріалу, виконання практичних завдань на заняттях. При підготовці до підсумкового контролю знань слід використовувати питання для самоконтролю, наведені у цих методичних вказівках.

Порядок оформлення та подання звіту про самостійну роботу

Відповідно до навчального плану студент виконує самостійну роботу. До виконання самостійної роботи рекомендується приступати після того, як у студента склалися достатні розуміння теоретичних положень дисципліни.

Підсумком самостійної роботи над вивченням дисципліни «Економіка природокористування» є складання письмового звіту за вказаними темами.

Самостійну роботу студент виконує на основі відповідного варіанту, визначеного та узгодженого з викладачем.

Пояснювальна записка самостійної роботи складається з трьох частин: вступу, основної частини та висновків. У вступі висвітлюється актуальність теми, мета виконання самостійної роботи, ставляться завдання, що будуть вирішуватись у процесі її виконання, і визначається практична спрямованість і значення даної роботи.

В основній частині викладається суть питання та результати дослідження. При цьому необхідно давати розгорнуте пояснення та короткий аналіз отриманих результатів дослідження.

У висновку узагальнюються результати проведених досліджень, робляться певні пропозиції, відображається практична значимість.

В кінці самостійної роботи наводиться список використаної літератури, який оформляється за загальноприйнятими правилами і подається в алфавітному порядку.

Кожен розділ самостійної роботи починається з нової сторінки. Нумерація сторінок проставляється внизу сторінки посередині. Перша сторінка самостійної роботи – титульна (враховується в загальну кількість сторінок, номер сторінки не ставиться), друга – зміст, в

якому наводяться назви всіх розділів.

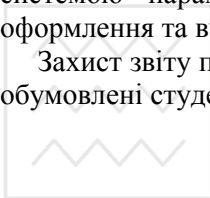
Таблиці розміщують безпосередньо за текстом одразу після першого на них посилання. Всі таблиці нумеруються відповідно до їх черги у розділах, слово «Таблиця» пишуть у правому верхньому кутку таблиці над назвою. Назва таблиці зазначається посередині над таблицею і виділяється жирним шрифтом.

Звіт оформлюється на стандартному папері формату А4 (210 x 297) з одного боку. Приблизний обсяг роботи 15 аркушів. Поля: ліве – 30, праве – 10, верхнє – 20, нижнє – 20 мм. Самостійна робота повинна бути написана розбірливо, без виправлень і охайно оформлена.

Виконаний звіт подається викладачу у терміни згідно з графіком навчального процесу, але не пізніше ніж за два тижні до підсумкового модульного контролю.

Оцінювання результатів самостійної роботи здійснюється за системою параметрів, які враховують якість виконання, якість оформлення та вчасність виконання роботи.

Захист звіту про самостійну роботу відбувається у терміни, спільно обумовлені студентом і викладачем.

Тематичний план підготовки до лекційних занять

Змістовий модуль 1. Економічні аспекти використання природних ресурсів та проблеми забруднення навколишнього природного середовища

Тема 1. Економіка природокористування як наука, особливості еволюції та становлення

Економіка природокористування як наука. Історія розвитку та становлення. Предмет, методологічна основа, методи та завдання економіки природокористування. Взаємозв'язок економіки та екології. Основні терміни та поняття економіки природокористування. Основні принципи природокористування. Основні концепції природокористування й охорони навколишнього середовища. Концепція сталого соціально-еколого-економічного розвитку. Розвиток продуктивних сил та антропогенний вплив на навколишнє середовище. Основні системні закони і закономірності взаємодії суспільства і природи. Загально-науковий підхід до вирішення проблем взаємодії суспільства і природи.

Тема 2. Природні фактори і соціально-економічний розвиток

Природний капітал, його функції. Природний та ресурсний потенціал. Природні ресурси у системі економічних відносин. Економічна сутність понять «природний фактор», «природні ресурси» та «природні умови». Інтегральний природний ресурс. Класифікація природних ресурсів. Роль і значення природних ресурсів у соціально-економічного розвитку систем. Основні принципи природокористування. Загальне і спеціальне природокористування. Правове регулювання раціонального ресурсокористування. Проблеми ефективного використання природних ресурсів.

Тема 3. Основні принципи і підходи до економічної оцінки природних ресурсів

Експлуатаційна та середовище захисна цінність природних ресурсів. Поняття про економічну оцінку природних ресурсів, її суть та функції. Підходи до економічної оцінки природних ресурсів. Витратна та рентна концепції економічної оцінки. Абсолютна та порівняльна економічна оцінка природних ресурсів. Особливості оцінки різних видів природних ресурсів.

Тема 4. Інституціональний механізм управління в галузі природокористування та охорони навколишнього середовища

Методи управління охороною навколишнього середовища.

Сутність, цілі, завдання та чинники державного управління охороною довкілля. Правові і організаційні основи управління. Структура, завдання та функції природоохоронних органів різних рівнів. Основні напрямки нової екологічної політики України. Інформаційні системи екологічного управління. Економічні підходи до планування природоохоронної діяльності. Суть та основи планування природокористування. Система показників та основні напрями вдосконалення планування.

Тема 5. Екологізація економіки

Взаємозв'язок економічної і природоохоронної діяльності суб'єктів господарювання. Поняття «екологізація економіки». Співвідношення понять «екологізація» та «природоохоронна діяльність». Оцінки рівня екологізації. Показники екологічної досконалості продукції. Стадії екологізації виробництва. Класифікація інструментів екологізації економіки. Напрямки і стратегії впливу на об'єкти екологізації.

Змістовий модуль 2. Економічна ефективність природоохоронної діяльності

Тема 6. Сутність і механізм формування економічних збитків від забруднення навколишнього середовища

Загальна класифікація порушень навколишнього природного середовища. Основні причини і джерела порушень. Вплив техногенного забруднення атмосферного повітря на різні сфери життя і діяльності суспільства, виробничі процеси. Сутність економічних збитків від забруднення довкілля, механізм їх формування. Рівні оцінки економічних збитків, фактори впливу, сприйняття, стану. Класифікація економічних збитків. Складові та етапи розрахунку збитку. Питомий економічний збиток. Основні підходи до економічної оцінки збитку. Методичні підходи до оцінки економічних збитків, завданих забрудненням атмосферного повітря, водного середовища і земельних ресурсів.

Тема 7. Результати природоохоронної діяльності, їх види та складові

Поняття природоохоронної діяльності. Природоохоронні заходи та їх види. Види результатів природоохоронної діяльності. Екологічний, соціальний, економічний ефект природоохоронних заходів і їх складові. Інтегрований соціально-економічний результат

природоохоронної діяльності. Методи оцінки результатів. Показники економічних результатів та критерії вибору рішень. Вимоги до економічного обґрунтування природоохоронних заходів.

Тема 8. Оцінка екологічної та економічної ефективності природоохоронних заходів

Проблеми оцінки ефективності. Критерії екологічної та економічної ефективності. Показники економічної ефективності природоохоронних витрат. Загальна (абсолютна) економічна ефективність природоохоронних витрат. Загальна (абсолютна) економічна ефективність капіталовкладень у природоохоронну діяльність. Чистий економічний ефект природоохоронних заходів, його розрахунки, види, цілі та умови застосування. Врахування фактору часу при проведенні еколого-економічних оцінок ефективності. Критерій та показники порівняльної економічної ефективності природоохоронних заходів.

Тема 9. Еколого-економічний аналіз господарської діяльності

Екологічні фонди підприємства. Склад і структура природоохоронних витрат. Капітальні вкладення та поточні природоохоронні витрати. Джерела фінансування природоохоронних витрат. Облік природоохоронних витрат і його види. Форми статистичної та податкової звітності. Взаємозв'язок екологічної та фінансової звітності на підприємстві. Критерії і показники екологічної оцінки матеріального виробництва.

Тема 10. Оцінка ефективності ресурсозбереження

Ресурсозбереження як запорука стійкого розвитку. Ресурсозберігаючі технології. Вторинні ресурси, їх класифікація та економічна оцінка. Вторинне ресурсокористування. Організаційно-економічний механізм ресурсозбереження. Роль екологічних інновацій в ресурсозбереженні. Оцінка та ефективність використання відходів. Зарубіжний досвід ресурсозбереження.

Змістовий модуль 3. Фінансово-економічний механізм охорони навколишнього природного середовища та раціонального використання природних ресурсів. Міжнародна діяльність у вирішенні проблем природокористування та охорони довкілля

Тема 11. Структурно-змістовна основа фінансово-економічного механізму

Поняття фінансово-економічного механізму екологічного

регулювання, його елементи. Концепція платного природокористування. Принципи визначення плати за використання природних ресурсів. Плата за відтворення й охорону природних ресурсів. Створення ринку природних ресурсів. Плата за забруднення природного середовища: основні концепції, принципи, методи розрахунку.

Тема 12. Фінансово-економічні методи стимулювання природоохоронної діяльності

Суть і значення економічного стимулювання. Методи і форми стимулювання. Інструменти стимулювання. Фінансові та правові стимули, їх поєднання. Фінансово-економічні методи стимулювання. Ринкові механізми раціонального природокористування. Торгівля правом на забруднення.

Тема 13. Еколого-економічні інструменти ефективного природокористування і охорони довкілля

Екологічний менеджмент на підприємстві: поняття, зміст, принципи. Екологічний маркетинг: особливості, принципи, цілі. Екологічне оподаткування. Кредитування екологічної діяльності. Податкові пільги. Суть, мета, види екологічного аудиту. Програми екологічної сертифікації, екомаркування. Екологічне страхування: види, форми, проблеми. Екологічні стандарти, заборони і ліцензії.

Тема 14. Концепція сталого (збалансованого) розвитку та принципи її реалізації

Сутність та принципи концепції сталого розвитку. Основні етапи її формування. Загальні макроекономічні показники, що відображають еколого-економічний стан розвитку держави. Економічне зростання і збереження стійкості природних систем. Поняття стійкого розвитку і можливість реалізації в Україні і світі. Підходи до політики сталого розвитку. Передумови екологічних перетворень в Україні. Основні положення концепції сталого розвитку України. Проблеми реалізації концепції сталого розвитку. Індикатори сталого розвитку.

Тема 15. Міжнародний досвід і співробітництво у вирішенні проблем природокористування та охорони довкілля

Особливості регулювання і планування природоохоронної діяльності в зарубіжних країнах. Узагальнення досвіду зарубіжних країн у сфері природокористування й охорони довкілля та можливості його застосування в Україні. Міжнародне співробітництво України щодо охорони довкілля та раціонального використання природних

ресурсів. Міжнародні екологічні організації і їх роль у вирішенні глобальних екологічних проблем.

Структура навчальної дисципліни

№ з/ п	Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
		Денна форма				Заочна форма			
		Усього	у тому числі			Усього	у тому числі		
			л	п	сп		л	п	сп
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Змістовний модуль 1.									
1	Тема 1. Економіка природокористування як наука, особливості еволюції та становлення	6	2	-	4	7	1	-	6
2	Тема 2. Природні фактори і соціально-економічний розвиток	6	2	-	4	8	1	-	7
3	Тема 3. Основні принципи і підходи до економічної оцінки природних ресурсів	8	2	2	4	7	-	1	6
4	Тема 4. Інституціональний механізм управління в галузі природокористування та охорони навколишнього середовища	6	2	-	4	7	1	-	6
5	Тема 5. Екологізація економіки	6	2	-	4	7	-	-	7
Змістовний модуль 2.									
6	Тема 6. Сутність і механізм формування економічних збитків від забруднення навколишнього середовища	8	2	2	4	7	-	1	6
7	Тема 7. Результати природоохоронної діяльності, їх види та складові	8	2	2	4	8	1	1	6
8	Тема 8. Оцінка екологічної та економічної ефективності природоохоронних заходів	8	2	2	4	8	1	1	6
9	Тема 9. Еколого-економічний аналіз господарської діяльності	8	2	2	4	8	1	1	6

10	Тема 10. Оцінка ефективності ресурсозбереження	7	2	-	5	7	-	-	7
Змістовний модуль 3.									
11	Тема 11. Структурно-змістовна основа фінансово-економічного механізму	8	2	2	4	8	-	1	7
12	Тема 12. Фінансово-економічні методи стимулювання природоохоронної діяльності	8	2	2	4	6	-	-	6
13	Тема 13. Еколого-економічні інструменти ефективного природокористування і охорони довкілля	8	2	2	4	7	-	-	7
14	Тема 14. Концепція сталого розвитку та принципи її реалізації	7	2	-	5	7	-	-	7
15	Тема 15. Міжнародний досвід і співробітництво у вирішенні проблем природокористування та охорони довкілля	6	2	-	4	6	-	-	6
Усього годин		108	30	16	62	108	6	6	96

Теми та питання для самостійної роботи студентів

№ з/п	Перелік питань для самостійного вивчення	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	2	3	4
1.	Взаємозв'язок економіки та екології	2	3
2.	Основні терміни та поняття економіки природокористування	2	3
3.	Основні проблеми природокористування на сучасному етапі розвитку економіки	2	4
4.	Основні напрямки охорони повітряного басейну: економічні аспекти	2	3

5.	Водоохоронні заходи та витрати на їх упровадження	2	3
6.	Суть економічної оцінки наслідків порушення навколишнього природного середовища	2	4
7.	Основні напрямки раціонального використання та охорони земельних ресурсів	2	3
8.	Державний земельний кадастр	2	3
9.	Мінеральні ресурси та їх класифікація	2	3
10.	Державний кадастр родовищ корисних копалин	2	3
11.	Економічні проблеми використання ресурсів морів та океанів	2	3
12.	Природоохоронні заходи та їх види	2	3
13.	Поняття фінансово-економічного механізму екологічного регулювання, його складові елементи	3	4
14.	Зміст екологізації матеріального виробництва	2	3
15.	Експлуатаційна та середовище захисна цінність природних ресурсів	2	3
16.	Плата за забруднення природного середовища: основні концепції, принципи, методи розрахунку	2	3
17.	Концепції оцінки природних ресурсів	2	3
18.	Екологічне страхування	2	3
19.	Особливості регулювання і планування природоохоронної діяльності в зарубіжних країнах	2	3
20.	Міжнародне співробітництво України щодо охорони довкілля та раціонального використання природних ресурсів	2	4
21.	Фінансові стимули раціонального природокористування	2	3
22.	Ринкові механізми в системі природоохоронної діяльності в розвинутих країнах	2	3
23.	Вплив форм власності на використання, відтворення, збереження і охорону природних ресурсів	2	3

24.	Розвиток міжнародного співробітництва в області впровадження ресурсозберігаючих та безвідходних технологій	2	4
25.	Сучасний характер використання природних ресурсів та основні проблеми природокористування	2	3
26.	Порядок фінансування, основні джерела і структура капітальних вкладень на охорону НПС, та раціональне використання природних ресурсів	3	3
27.	Основні напрямки підвищення ефективності природокористування і охорони НПС	2	4
28.	Науково-технічний прогрес та проблема ресурсозбереження	2	3
29.	Ресурсоемкість виробництва, її тенденції	2	3
30.	Особливості інформативної екологічної системи	2	3
Усього годин		62*	96*

*62 та 96 год. самостійної роботи включає підготовку питань, які не розглядаються під час аудиторних занять

Тестові завдання для перевірки знань

Знайдіть одну правильну відповідь.

1. Об'єктом економіки природокористування є:

- а) екологічна сфера;
- б) матеріальне виробництво;
- в) еколого-економічні системи різного масштабу і рівня;

2. Природні умови і природні ресурси розрізняються:

- а) фізико-хімічним складом речовин;
- б) характером зв'язків з господарською діяльністю людства;
- в) ступенем важливості і доступності для людства;

3. Народногоосподарський ефект використання відходів являє собою:

а) суму економічного ефекту переробки відходів у конкретний вид продукції і економічного ефекту, який отримує споживач продукції з відходів;

б) суму економічного ефекту переробки відходів у конкретний вид продукції; економічного ефекту, який отримує споживач продукції з відходів і екологічного ефекту використання відходів;

в) збільшення прибутку за рахунок реалізації вторинної сировини і зменшення плати за забруднення і використання природних ресурсів;

4. Джерелами фінансування витрат на охорону навколишнього природного середовища можуть бути:

а) державний бюджет; місцевий бюджет; власні кошти підприємств;

б) державний бюджет; місцевий бюджет; позабюджетні фонди; штрафні платежі;

в) державний бюджет; місцевий бюджет; власні кошти підприємств; позабюджетні фонди; інші джерела фінансування;

5. Плата за природні ресурси включає наступні види платежів:

а) плата за землю, за лісові ресурси, за користування надрами, за водні ресурси;

б) плата за спеціальне використання диких тварин, плата за спеціальне використання рибних та інших водних живих організмів;

в) всі види платежів, перераховані в пунктах а і б;

6. Який показник застосовується в ході обґрунтування структури і обсягів природоохоронних заходів:

а) показник загальної (абсолютної) економічної ефективності природоохоронних затрат;

б) показник порівняльної економічної ефективності природоохоронних витрат;

в) показник чистого економічного ефекту;

г) показник амортизації основних фондів.

7. Порівняльна економічна оцінка природних ресурсів поділяється на:

- а) поточну і довгострокову;
- б) експлуатаційну і середовищезахисну;
- в) поточну і експлуатаційну;
- г) нульову і експертну.

8. В основу планування природокористування покладені такі документи:

- а) генеральні схеми розвитку і розміщення продуктивних сил; схеми районного планування використання конкретних територій; поточні н/г плани підприємств;
- б) комплексна програма розвитку науково-технічного прогресу; генеральні схеми розвитку і розміщення продуктивних сил; територіальні комплексні схеми охорони природи;
- в) генеральні схеми розвитку і розміщення продуктивних сил; регіональні схеми охорони природи і раціонального використання природних ресурсів; плани підприємств по охороні і раціональному використанню водних ресурсів і повітряного басейну;
- г) державні плани соціального розвитку країни; поточні плани розвитку підприємств.

9. Ефект від утилізації відходів:

- а) не являється частиною народногосподарського ефекту охорони навколишнього середовища;
- б) являється частиною народногосподарського ефекту охорони навколишнього середовища;
- в) являється частиною госпрозрахункового ефекту охорони навколишнього середовища;
- г) являється частиною госпрозрахункового ефекту охорони природного середовища.

10. На якому етапі еколого-економічної оцінки проектів відбираються варіанти, яким відповідають найменші приведені затрати?

- а) першому;
- б) четвертому;
- в) другому;
- г) третьому.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Галушкіна Т.П. Економіка природокористування: навчальний посібник / Т.П. Галушкіна. – Харків: Бурун-книга, 2009
2. Данилишин Б.М. Економіка природокористування: підручник / Б.М. Данилишин, М.А. Хвесик, В.А. Голян. – К.: Кондор, 2010. – 465 с.
3. Макарова Н.С. Економіка природокористування: навчальний посібник. – Київ: ЦУЛ, 2007
4. Мельник Л.Г. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням: навчальний посібник / за заг. ред. проф. Л.Г. Мельника та проф. М.К. Шапочки. - Суми: Університетська книга. – 2006. – 759 с.
5. Мельник Л.Г. Основи стійкого розвитку: навчальний посібник / за заг. ред. проф. Л.Г. Мельника. - Суми: Університетська книга. – 2005. – 654 с.
6. Пахомова Н.В., Рихтер К.К. Экономика природопользования и экологический менеджмент: Учеб. пос., - 2-е изд., перераб. и доп. – СПб: Изд-во С. Пет. Ун-та. 1999. – 1-е изд., ОЦЭи М, 2006. - 2-е изд., испр. и доп. – 460 с.
7. Якимчук А.Ю. Економіка природокористування: навчальний посібник для студ. вищих навч. закладів. – Рівне: 2010

Допоміжна:

1. Вайцзеккер Э. Фактор четыре. Новый доклад Римскому клубу / Вайцзеккер Э., Ловинс Э., Ловинс Л. – М.: Akademia, 2000
2. Данилов Данильян В.И. Экологический вызов и устойчивое развитие / В.И. Данилов Данильян, К.С. Лосев. – М.: Изд-во МНЭПУ, 2000. – 352 с.
3. Дейлі Г. поза зростанням. Економічна теорія сталого розвитку: пер. з англ. / Г. Дейлі – К.: Інтелсфера, 2002. – 312 с.
4. Довідник з питань економіки та фінансування природокористування і природоохоронної діяльності. В. Шевчук, М. Пилипчук, Н. Карненко та інші. Київ, Видавництво «Геопринт», 2000.
5. Ендрес Альфред. Економіка навколишнього середовища / Ендрес Альфре; [пер. з нім.] – К.: Либідь, 1995. – 168 с.
6. Ілляшенко С.М. Формування ринку екологічних інновацій: економічні основи управління: монографія [за ред. д.е.н., проф. С.М.

Ілляшенка] / С.М. Ілляшенко, О.В. Прокопенко. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2002. – 250 с.

7. Мельник Л.Г. Економіка природних ресурсів: навч. посіб./ Л.Г. Мельник, І.М. Сотник, О.Ю. Чигрин. - Суми: Університетська книга. – 2010. – 348 с.

8. Природопользование: словарь-справочник / Н.Ф. Реймерс. – М.: Мысль, 1990. – 637 с.

9. Ресурсозбереження та економічний розвиток України: формування механізмів переходу суб'єктів господарювання України до економічного розвитку на базі ресурсозберігаючих технологій: монографія / [Сотник І.М., Мельник Л.Г., Шапочка М.К. та ін.]; за заг. ред. І.М. Сотник. – Суми; ВТД «Університетська книга», 2006. – 551 с.

10. Стадницький Ю.І. Економіка природокористування: текст лекцій. / Ю.І. Стадницький, Т.І. Данилович, О.І. Руда – Львів: Навчальний університет «Львівська політехніка», 2003. – 92 с.

11. Царенко О.М., Несветов О.О., Кабацький М.О. Основи екології та економіки природокористування. Навч. посіб. – 2 вид. – Суми: ВТД Університетська книга, 2004. – 324 с.

